

OFFICE OF THE
TAX OMBUD

**TATAISO YA DITLETLEBO
TSE LEBANG HO**

MONAMODI WA TSA LEKGETHO

SEO O LOKELANG HO SE TSEBA

Skena ho fumana Tataiso ya Ditletlobo sesebedisweng sa hao sa dijithale

TaxOmbudSA

@TaxOmbudSA

@TaxOmbud

Office of the Tax Ombud

#TaxpayersRightsMatter

Lepetjo la rona

Ho netefatsa tlhokeho ya leeme

Ponelopele

Ho ntlafatsa tshepo ya balefalekgetho hodima taolo ya lekgetho

Sepheo

Ho ba kanale e sebetsang ka ho phethahala, ka boikemelo, le ka tsela e hlokang leeme ho arabela balefalekgetho

Makgabane

Boikarabelo

Balefalekgetho ba tshwanelwa ke mabaka a utlwahalang le a hlokang leeme mabapi le diqeto kapa diketso tse entsweng.

Boikemelo

Ho arabela ditittlebo tsa balefalekgetho, Monamodi wa tsa Lekgetho o sebetsa ka boikemelo ho SARS.

Tlhokeho ya leeme

Monamodi wa tsa Lekgetho o sebetsa ntle le leeme ka dinako tsohle.

Tshebetso e phethahetseng

Ofisi ya Monamodi wa tsa Lekgetho e netefatsa hore ditittlebo tsohle tsa balefalekgetho di rarollwa kapele le ka ho phethahala.

Sephiri

Ofisi ya Monamodi wa tsa Lekgetho e boloka dikgokahanyo tsohle le balefalekgetho e le sephiri se matla ntle feela le haeba molefalekgetho ya jwalo a fane ka tumello.

Ho se nke lehlakore

Monamodi wa tsa Lekgetho o tla lekola botjha ditittlebo tsa balefalekgetho ka tsela e seng leeme.

RE BOMANG?

Ho tsosa molota tshepo ya molefalekgetho

Ofisi ya Monamodi wa tsa Lekgetho (OTO) e thehilwe ka Mphalane 2013 ho ntlafatsa mokgwatshebetso wa taolo ya lekgetho Afrika Borwa. Pele ho moo, ho ne ho se motjha o ikemetseng wa ho thusa balefalekgetho ba neng ba kgathaditswe ke metjha ya tlwaelo ya ditettlebo ya SARS le ba neng ba soka ba thuswa. Jwalo ka motjha wa tokiso bakeng sa balefalekgetho, re tsitlallela ho netefatsa hore balefalekgetho ba fumana tshebeletso ya seprofeshenale le tshwaro e seng leeme e ba tshwanelang ho tswa ho SARS le OTO.

DITSHEBELETSO TSA RONA KE DIFE?

Thomo ya Monamodi wa tsa Lekgetho ke ho lekola botjha le ho sebetsana le tettlebo efe kapa efe ya molefalekgetho e mabapi le tshebeletso, taba e mabapi le motjha kapa taolo e bakwang ke ka moo dipehelo tsa Molao wa lekgetho di sebediswang kateng ke SARS. Hodima moo, ho latela kopo ya Letona kapa ho ya ka borona jwalo ka Monamodi wa tsa Lekgetho, le ka tumello ya Letona, re lekola botjha ditaba tse hlhang tse mabapi le tshebeletso kapa mokgwa oo dipehelo tsa Molao wa Taolo ya Lekgetho kapa metjha kapa tsamaiso ya dipehelo tsa Molao wa lekgetho di phethahatwang kateng.

HOBANENG O LOKELA HO SEBEDISA DITSHEBELETSO TSA RONA?

- O di fumana ntle le tefo ya letho jwalo ka molefalekgetho. Tshebeletso ena ha e lefellwe - ke mahala!
- Ha re nke lehlakore.
- Re na le phihlello mokgwatshebetsong wa SARS hore re tsebe ho nnetefatsa dintlha le lesedi ka boikemelo.

DITABA TSE MABAPI LE MOKGWATSHEBETSO - SEO O LOKELANG HO SE TSEBA

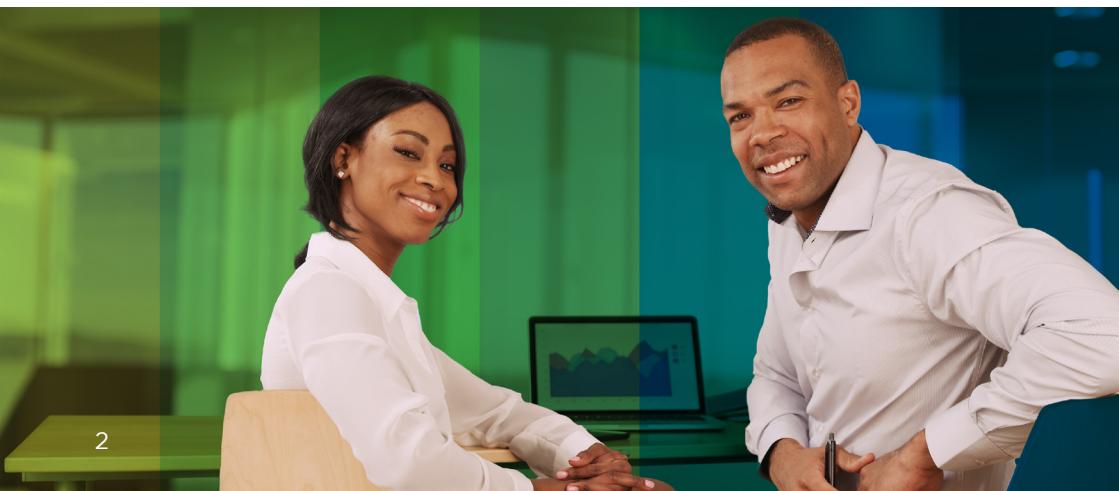
Taba ya mokgwatshebetso ke taba e itseng e ka nkuwang e le yona e bakang ttlebo mme e amang kapa e tleng ho ama balefalekgetho ba bangata mokgwatshebetson wa lekgetho. Taba tsa mokgwatshebetso di ka ba teng ka lebaka la ka moo mekgwatshebetso e itseng ya SARS e sebetsang kateng, ka moo SARS e ralang le ho phethahatsa maano, tshebetso kapa metjha, kapa ka moo SARS e sebetsang kateng kapa e sa natseng dipehelo tsa molao kateng.

EBE RE TSEBA JWANG TABA E MATLA E MABAPI LE MOKGWATSHEBETSO LE DITABA TSE DING TSE HLAHANG?

Ka ho hlwaya le ho lekola dintlha tse fapaneng tseo balefalekgetho ba kopanang le tsona, OTO e nkela hloohong dintlha tse kang:

- kgahlamelo ya taba hodima ditokelo tsa molefalekgetho;
- kgahlamelo e mpe ya taba hodima SARS;
- ho tiya ha taba; le
- palo ya balefalekgetho ba amehileng.

Ka mora moo re fana ka kgothaletso e hhalosang dintlha tse lebisitseng qetong ya rona hore re kgone ho supa taba e mabapi le mokgwatshebetso kapa taba e hlahileng.

O KENYA TLETLLEBO NENG?

Pele balefalekgetho ba leba ho Monamodi wa tsa Lekgetho, ba lokela ho netefatsa hore ba feela ba lekile metjha yohle ya kahare ya SARS e rarollang ditettlebo ntle le haeba ho na le **mabaka a mang a utlwahalang** a se ho etse jwalo.

Ho lebisa tettlebo ho SARS, molefalekgetho o lokela ho ikopanya le Ofisi ya SARS ya Botsamaisi ba Ditlettebo (CMO) ho **0860 121 216** ho eFiling. Ebang o ntse o sa kgotsofatswa ke ka moo SARS e shebaneng le tettlebo ya hao kateng, kapa ebang CMO ya SARS e soka e phethela tettlebo ya hao ka mora matsatsi a 21 a kgwebo ho tloha mohla letsatsi la tettlebo, o ka nna wa atomela Ofisi ya Monamodi wa tsa Lekgetho.

Ebang tettlebo ya hao e wela tlasa thomo ya rona, re tla e amohela, re e fuputse mme re nehe SARS dikgothaletso tsa rona mabapi le ka moo tettlebo a ka rarollwang kateng.

EBE MABAKA A UTLWAHALANG KE AFE?

Molao Taolo ya Lekgetho o hlalosa dinthha tse latelang tseo Monamodi wa tsa Lekgetho a lokelang ho di nkela hloohong ha a batla ho fumana hore na mabaka a feela a "utlwahala" kapa jwang.

- kopo e hlahisa ditaba tse mabapi le mokgwatshebetso;
- ho latelwa ha metjha ya tharollo ya ditettlebo e ka bakela mokopi mathata a sa hlokahaleng; kapa
- ho latelwa ha metjha ya tharollo ya ditettlebo ho bonahala ho ka se tlise sephetho ka nako eo ho ya ka Monamodi wa Lekgetho a ka reng e a utlwahala.

Monamodi wa tsa Lekgetho o tlameha ho tsebisa motettlebi hore na ke sefe se tlang ho etswa, ebang se le teng.

SEO MONAMODI WA TSA LEKGETHO A SITWANG HO SE ETSA

Monamodi wa tsa Lekgetho a ka se lekole botjha:

- molao kapa leano la lekgetho;
- Leano la SARS kapa tsela e teng eo ka kakaretso ho sebetswang ditaba ka yona;
- taba e mabapi le ngongoreho kapa boipiletso tlaša Molao, ntle feela le ha taba ena e le ya taolo e amanang le ngongoreho le boipiletso; le
- taba e mabapi le lekgetho e pela lekgotla la lekgetho kapa qeto e entsweng ke lekgotla.

Potsa ya Molefalekgetho:

**Taba ya ka ya lekgetho e se
e le makgotleng empa ke
hloka hore OTO e nthuse
makgotleng ntweng eo ke
e lwanang le SARS.**

Karabo ya Monamodi wa tsa Lekgetho:

**Tshwarelo, Monamodi wa tsa
Lekgetho a keke a kena dipakeng ha
taba e se e le makgotleng a molao.**

RE SEBETSA JWANG?

Re tsitlallelaho rarolla dititlebo tsa hao kapele

Mekutu ya rona ya ho rarolla ttlebo e akaretsa tse latelang:

- Ho hlahloba le ho lekola botjha ttlebo ya hao ho fumana hore na e feela e wela tlasa thomo ya rona na le ho hlaphisa hlahlolo ya sethatho ya ttlebo ya hao.
- Ebang e sa wele tlasa thomo kapa ebang o e kentse pele ho nako, molefalekgetho o tla romelwa lengolo la sephetho sa tekolo.
- Ebang e wela tlasa thomo mme Monamodi wa tsa Lekgetho a kgodisehile hore SARS ha ya sebeletsa molefalekgethoho ya ka metjha, ka taolo kapa ha ya kgotsofatsa ditshepiso tsa yona tse mabapi le tshebeletso, SARS e tla romelwa dikgothaletso tse mabapi le ka moo sena se ka rarollwang kateng.
- SARS e tla arabela ka tlaleho e felletseng mabapi le ka moo ba rarollseng ttlebo kateng, mme Monamodi wa tsa Lekgetho o tla e lekola mme a romele lengolo la phethelo ho molefalekgetho le hlilosang ka moo ttlebo e rarollsweng kateng.

Monamodi wa tsa Lekgetho a ka tla ka tsela e lokelang ho latelwa ha ho etswa tekolobotjha. Sena se ka akaretsa kgothaletso ya hore ttlebo e rarollwe ka tsela ya ho kena dipakeng le poelano ebang ho hlokeha.

DIKGOTHALETSO TSA MONAMODI WA TSA LEKGETHO HO SARS

Dikgothaletso tsa rona ha di tlame SARS kapa molefalekgetho. Le ha ho le jwalo, ebang o sa amohele dikgothaletso tsa rona, o bolokolohing ba ho romela mabaka a sena ho Monamodi wa tsa Lekgetho matsatsing a 30 ka mora ho fumana dikgothaletso tsa rona. Monamodi wa tsa Lekgetho a ka kenya mabaka ao ho fanweng ka ona tlalehong e lebang ho Khomishenara tlasa karolo ya 19 ya Molao wa Taolo ya Lekgetho.

RE ITLAMA HO BOLOKA SEPHIRI JWANG?

Ofisi ya Monamodi wa tsa Lekgetho e tlangwa ke molao ho sireletsa lesedi la sephiri la molefalekgetho, mme basebetsi bohle ba rona ba saena Kano ya Sephiri.

Ditlhoko tsena tsa sephiri di hhaloswa Karolong ya 21(2) ya Molao wa Taolo ya Lekgetho. Monamodi wa tsa Lekgetho le kapa motho ya mo emetseng a ka se senole lesedi lefe kapa lefe ho SARS ebang le ile la fumanwa ke kapa boemong ba Monamodi wa tsa Lekgetho, kapa ebang lesedi lena le hlophisitswe ho tswa ho kapa ya emetseng Monamodi wa tsa Lekgetho, ntle feela le ha sena se hlokeha hore ho phethwe mesebetsi e tlasa Molao.

Molao o bolela hore SARS e tlameha ho dumella Monamodi wa tsa Lekgetho ho fihlella lesedi le mabapi le matla le mesebetsi ya Monamodi wa tsa Lekgetho.

O KENYA TLETLEBO JWANG?

MOHATO WA 1: FUMANA FOROMO YA TLETLEBO

- Onlaene ho www.taxombud.gov.za
- Ka seqo mane OTO, Menlyn Corner, 2nd Floor, 87 Frikkie de Beer Street, Menlyn, Pretoria
- Ka mohala ho **0800 662 837**
- Imeile: complaints@taxombud.gov.za

MOHATO WA 2: TLATSA FOROMO KA BOTLALO

Lesedi le latelang le tlameha ho ba foromong ya ttlebo:

- Mabitso ka botlalo
- Nomoro ya boitsebiso le nomoro ya phasepoto
- Nomoro ya referense ya lekgetho
- Lebitso la ngodiso - Khampani/CC/Thraste
- Nomoro ya ngodiso - Khampani/CC/Thraste
- Dintlha tsa boikopanyi:
  - Nomoro ya mohala wa lapeng
  - Nomoro ya sele
  - Nomoro ya fekse
  - Nomoro ya mohala wa kgwebo
  - Aterese ya imeile.
  - Aterese ya tulo:
  - Aterese ya poso:
- Dintlha tsa ttlebo:
  - Mofuta wa lekgetho
  - Mofuta wa ditettlebo
  - Nako ya selemo sa lekgetho
- Ngola boemo ba ttlebo ya hao ho latela dintlha tsa tatellano ya diketsahalo, ho akarereditswe le dinomoro tsa dinyewe tsohle tse amanang le ttlebo ena e mabapi le SARS mme o hlomathise ditokomane tsohle tsa tshehetso.
- Etsa bonneta ba hore e kenya nomoro e amehang ya referense ya lekgetho.
- Bolela hore o lakatsa hore sephetho ebe sefe.

Hang feela ha re se re fumane foromo ya hao ya ttlebo, OTO e tla sebetsana le ttlebo mme e fane ka lengolo

MOHATO WA 3: SAENA O NTO KENYA LETSATSI DIFOROMONG TSOHLE

Ebang o sebedisa moemedi, o tlameha ho fana ka matla a moemedi wa molao le dikhopi tse nnetefaditsweng tsa ID ya hao le ya moemedi wa hao.

O ka rwalla Foromo ya **Matla a Moemedi wa Molao** ho tswa websaeteng ya OTO tlasa **Dittlebo**.

Hopola hore mottlebi wa lekgetho le moemedi wa molefalekgetho ka bobedi ba lokela ho saena diforomo.

KA KOPO HLOKOMELA: Ebang o fana ka bopaki bo sa fellang ho tshehetsta ttlebo ya hao, OTO e ka nna ya qobelleha ho qhelela ka thoko taba ya hao. Ka lehlakoreng le leng, o ka nna wa fuwa monyetla o mong hape ho fana ka bopaki bo hlokehang.

HO ETSAHALANG KA MORA HORE KE KENYE TLETLEBO?

- OTO e tla lekola taba mme e fumane hore na ttlebo e feela e wela tlasa thomo ya yona na le hore na mottlebi o entse tsohle ho bapa le motjha wa SARS wa dittlebo na. Ebang motjha wa SARS wa dittlebo o sa ka wa latelwa pele, re tla lekola hore na mottlebi o fane ka mabaka a utlwalang a ho se etse jwalo, kapa ebang Monamodi wa tsa Lekgetho a ka bona mabaka a utlwalang a entseng hore o se leke motjha wa SARS wa dittlebo pele. OTO le yona e tla nnetefatsa hore na ho na le meedi efe kapa efe e meng le ho lekola hore na ttlebo e feela e le e utwalang na.
- Na dittlebo di feela di wela tlasa thomo ya OTO (ho bolelang hore ho na le tshebeletso, ho hloleha ka lebaka la metjha kapa taolo ho tswa ho SARS), OTO e tla kgothaletsa SARS tsela ya ho rarolla taba eo. Re tla boela re romela lengolo la kananelo ho wena, molefalekgetho.
- Ebang nyewe e qhelelwa ka thoko, o tla romelwa lengolo la sephetho le mabaka a ho qhelelwa ka thoko.

Netefatsa hore o tlatsa dikgeo tsohle tse amehang mme o hlomathise ditokomane tsa tshehetso.

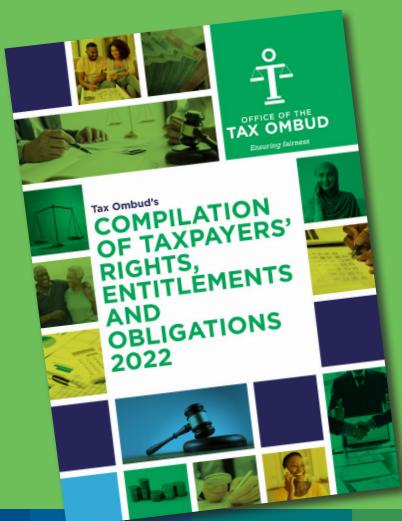
TSEBA DITOKELO TSA HAO

Ka mehla OTO e tsitlallela hore ho be le botsitso pakeng tsa matla a SARS le boikarabelo le boitlamo ba molefalekgetho, ditokiso mmoho le ditokelo. Re hlahisitse **Pokello ya Ditokelo tsa Balefalekgetho, Ditshwanelo le Boitlamo** ba bona e nang le lesedi le mabapi le ditokelo tsa balefalekgetho, tse ba tshwanetseng le boitlamo ba bona mabapi le merero ya bona ya lekgetho le dipuisano tsa bona le SARS le OTO.

Pokello ena ha se tokomane e ka phethahatswang ho tshwana le “Bili ya Ditokelo” empa ke pokello ya metheo e ka hara ditokomane tse fapaneng, ho akareditswe le Molao wa Motheo, molao wa lekgetho mmoho le ditokomane tse ding tsa mmuso.

Ditokelo le ditshwanelo dife kapa dife tseo ho bulweng ka tsona Pokellong ena di ka nna tsa angwa ke mekgelo mme di ka ba le moedi ho ya ka moo molao o dumellang kateng. Pokello ena ha e nke sebaka, ha e fete kapa hona ho phahamela molao ofe kapa ofe, metheo ya molao wa tlwaelo kapa metjha e mabapi le taolo ya lekgetho.

Balefalekgetho ba eletswa ho batla thuso e nang le boiphihlelo ho ba thusa ho phethahatswa ditokelo tsa bona. Mona ho ananelwa hore hangata ho phethahatswa ha ditokelo tsa motho ho hloka ketso e theko e hodimo ya makgotla.

**Pokello ya Ditokelo
tsa Balefalekgetho,
Ditshwanelo le Boitlamo
ba bona e fumaneha
websaeteng ya Monamodi
wa tsa Lekgetho.**

MAIKUTLO MABAPI LE TSHEBELETSO

Ofisi ya Monamodi wa tsa Lekgetho e lakatsa ho utlwa maikutlo a hao mabapi le tshebeletso eo re fanang ka yona le ka moo re ka ntlafatsang tshebeletso ya rona kateng. Ebang o batla ho thoholetsa ho hong ho hotle ho etsahetseng, ho tletleba ka tshebeletso e sa kgotsofatseng, kapa ho fana ka tlhahiso mabapi le ka moo re ka ntlafatsang tshebeletso ya rona kateng, ka kopo ikopanye le rona ho communications@taxombud.gov.za.

Re ka nna ra ikopanya le wena jwalo ka karolo ya rona ya motjha wa tekolobotjha.

Menlyn Corner, 2nd floor, 87 Frikkie De Beer Street, Pretoria, 0181

Setsi sa Boikopanyi: **0800 662 837**
Imeile: complaints@taxombud.gov.za

www.taxombud.gov.za

BOITATOLO

Tsebiso e tokomaneng ena e sireleditswe ke molao wa tse ngotsweng mme e ke ke ya kopitswa, ya phatlalatswa kapa ya fetolelwaa kgwebo. Tsebiso e ngotsweng bukaneng ena e ne e nepahetse nakong eo ho neng ho phatlalatswa bukaneng ena, empa e ka nna yaba e se e fetohile. Ha ho ka ba le ho se utlisise ho itseng ka ho nepahala ha yona kapa haeba o se na kgatiso e ntjhā kapa ya bukaneng ena aka Letsetse Setsi sa Puisano e leng 0800 662 837 hore o be le tiisetso ya ditaba tse ngotsweng.

Bukaneng ena e reretswe ho tsebisa feela mme ha e a rerelwa ho ba e ka sebedisetswang molao. Ha motho ofe kapa ofe a ka sebedisa tsebiso ena e tla be e le boikgethelong ba motho eo.

Ofisi ya Mmuelli wa Setjhaba wa Lekgtho ha e emele ka botlalo kapa ka mokgwa o mong o sa tobang, ho kgothaletsa kapa ho sisinya hore dihlahiwa kapa ditshebeletso tseo ho builweng ka tsona tokomaneng ena ke tse loketseng ditlhoko tsa motho ya itseng. Mmuelli wa Setjhaba wa Lekgtho ha a dumele boikarabelo bofe kapa bofe ka ho lahlaha ho ka bang teng, ho senyeha, ditefello le ditjeho tse ka tswelang pele kapa tse ka bakwang ke taba eo ka botlalo kapa ka mokgwa o sa tobang ka lebaka la phoso efe kapa efe e ka bang teng kapa ho tlholhelwa ho ngotsweng tokomaneng ena.

EL: Tsebiso ena ha e kgolo ho melawana efe kapa efe le bangodi ba belaelang mabapi le karolo efe kapa efe ya tsebiso e phatlaladitsweng tataisong e tlamehang ho lebisa molawaneng o nepaneng le ona kapa ho batlana le monahano o loketseng wa motho a le mong ya nang le boiphihlelo.